

доведення психологічного профілю їх особистості до рівня, максимально наближеного спочатку до готовності виконувати функції по охороні громадського порядку, а в подальшому – до реалізації фахового напрямку діяльності, за яким майбутній правоохоронець навчається. Для цього є повністю виправданим викладання повного циклу обов'язкових психологічних дисциплін як загально-психологічних (що допомагають формуванню психологічної готовності до службової діяльності), так і спеціалізованих курсів відповідно до спеціалізації, за якою навчається курсант, головною метою яких є формування професійно-психологічних якостей, відповідних спеціальній спрямованості особистості. Доцільно також поширювати практику проведення фахівцями-психологами тренінгових занять з використанням сучасних технологій та психотренінгових комплексів в позанавчальний час.

Це не означає нівелювання значення інших навчальних дисциплін, адже вся освітня програма має велике значення для формування особистісних, загально- та спеціально-професійних рис. Слід лише таким чином побудувати взаємопов'язаність дисциплін, щоб вони працювали як єдиний механізм, основним завданням якого стане послідовне та цілеспрямоване формування і універсальних, і спеціалізованих професійно-важливих вмінь, знань та навичок. Ми не абсолютизуємо роль професійної психологічної підготовки, але й применшувати її значення у формуванні фахівця, діяльність якого відбувається в системі “людина – людина”, а отже базується саме на психологічних закономірностях, – не виправдано і не відповідає реаліям сьогодення.

Макаренко П.В., Ларіонов С.О.,
ХНУВС;
Лапчук В.С.,
ОДУВС

КРИТЕРІЇ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПРИДАТНОСТІ ПРАЦІВНИКІВ МІЛІЦІЇ ДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГРОМАДСЬКОГО ПОРЯДКУ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ МАСОВИХ ЗАХОДІВ.

Забезпечення громадської безпеки під час проведення масових заходів є важливим державним завданням, виконання якого покладено, у першу чергу, на відповідні підрозділи міліції. Останні події у країні демонструють, що в умовах силового протистояння окремих груп населення загострюється актуальність проблеми психологічного супроводу працівників міліції, зокрема їх відбору у підрозділи, які

покликані забезпечувати громадську безпеку.

У дослідженні взяли участь 160 керівників та працівників управлінь і відділів охорони громадського порядку (ГУМВС України в Харківський, Дніпропетровський та Житомирській областях. До складу респондентів у дослідженні увійшли керівники та працівники управлінь і відділів охорони громадського порядку, посадові повноваження яких безпосередньо стосуються організації заходів з охорони громадського порядку та безпосереднє виконання обов'язків з забезпечення громадської безпеки при організації та проведенні масовидних і видовищних заходів. Усього опитуванням було охоплено 131 особу чоловічої статі (82%) та 29 осіб жіночої статі (18%). За віком входили особи від 21 до 40 років, за стажем роботи в органах внутрішніх справ – від 2 до 20 років.

Опрацювання результатів анкетування працівників підрозділів міліції громадської безпеки за опитувальником О. Ліпмана дозволило виокремити перелік найбільш виражених та актуальних професійно важливих якостей, необхідних для успішного здійснення заходів з охорони громадського порядку під час проведення масових заходів. З усіх 160 анкет для досягнення найбільшої вірогідності до опрацювання нами було обрано лише яскраво виражені маркери „цілком необхідна якість”, інтегральний показник яких коливався від $\Sigma 1,5$ до $\Sigma 2,0$.

Визначені за допомогою опитувальника О. Ліпмана професійно важливі якості було структуровано. Для прогнозу успішності виконання функцій (психологічної придатності) з охорони громадського порядку під час проведення масових заходів працівниками підрозділів міліції громадської безпеки необхідно здійснити оцінку розвитку їх особистісних якостей. Таку оцінку зручно здійснювати за допомогою представленого переліку структурних компонентів психологічної моделі особистості працівника міліції громадської безпеки:

1. Мотиваційний компонент: формування індивідуального стилю поведіння, що оптимально відповідає особливостям оперативно-службової діяльності. Адекватна та своєчасна стимуляція діяльності з урахуванням власних особистісних властивостей.

Задіяні психологічні процеси та особистісні якості: аналітичне мислення, емпатія, здатність до навчання та врахування попереднього досвіду.

2. Організаційний компонент: установлення ділових контактів. Здатність оперувати великими масивами різнопланової інформації, володіння понятійним апаратом різних соціальних верств, знання сучасних інформаційних технологій.

Задіяні психологічні процеси та особистісні якості: розвинуте мовлення, гнучке мислення, рішучість, орієнтованість на позитивний

результат, здатність до дотримання суспільних та професійно-етичних норм.

3. Перцептивний компонент: аналіз оточуючої обстановки для розробки плану діяльності, підготовки та прийняття оптимальних рішень, здійснення контролюючої діяльності, поточна та підсумкова оцінка роботи. Професійна спостережливість.

Задіяні психологічні процеси та особистісні якості: мислення (аналіз, синтез, порівняння, узагальнення, абстрагування), вербально-логічна пам'ять.

4. Емоційно-вольовий компонент: передача оточенню власної впевненості в досягненні мети та успішному вирішенні поставлених завдань.

Задіяні психологічні процеси та особистісні якості: цілеспрямованість, прийняття оптимальних рішень, самоконтроль, сміливість, енергійність, наполегливість, рішучість.

5. Комунікативний компонент: налагодження корисних для діяльності міжособистісних контактів з громадянами, колегами, керівництвом, різними прошарками суспільства, різними верствами громадян, представниками громадських організацій.

Задіяні психологічні процеси та особистісні якості: доброзичливість, справедливість, неупередженість, уміння легко встановлювати та підтримувати міжособистісні стосунки.

6. Гностичний компонент: загальноосвітня обізнаність, прагнення до нових знань, професійна компетентність.

Задіяні психологічні процеси та особистісні якості: здатність до професійного навчання та оволодіння новими знаннями.

7. Прогностичний компонент: розробка стратегічних напрямів власної діяльності та планування. Постійний контроль за виконанням власних оперативно-службових завдань.

Задіяні психологічні процеси та особистісні якості: здатність до антиципації (передбачення розвитку подій).

8. Оцінювальний компонент: самоорганізація діяльності, розробка власних шляхів самовдосконалення. Критичне ставлення до власних недоліків.

Задіяні психологічні процеси та особистісні якості: ініціативність, впевненість у собі, адекватна самооцінка, критичне та гнучке мислення, реалістичний рівень домагань.

9. Проектувальний компонент: оформлення оптимальних рішень: складання власних планів, програм, володіння відомчою нормативною базою. Зосередження особливої уваги на основних факторах, що стосуються законності, обґрунтованості та доцільності оперативно-

службової діяльності.

Задіяні психологічні процеси та особистісні якості: добра пам'ять, установлення аналогій, конкретно-практичне, дедуктивне мислення, здатність до узагальнення.

10. Мовний компонент: здійснення письмового та усного ділового спілкування, уміння переконливо виступати перед сторонніми людьми, вільно спілкуватись. Здатність до ефективного спілкування в екстремальних умовах.

Задіяні психологічні процеси та особистісні якості: змістовність, нормативність, зрозумілість, виразність мови.

11. Моральний компонент: емоційно-мотивуюча спрямованість оперативно-службової діяльності, виховний вплив на оточуючих, відданість справі.

Задіяні психологічні процеси та особистісні якості: відповідність особистісних моральних, етичних установок нормам професійної етики та загальнолюдським цінностям.

12. Фізіологічний компонент: здатність зберігати дієздатність попри негативний вплив значних психофізіологічних навантажень.

Задіяні психологічні процеси та особистісні якості: сильний тип вищої нервової діяльності, домінування симпатичної нервової системи, високий або середній рівень емоційно-вольової стійкості.

13. Фізичний компонент: відсутність негативного впливу хронічних соматичних захворювань на ефективність оперативно-службової діяльності.

Задіяні психологічні процеси та особистісні якості: соматичне здоров'я та благополуччя.

Мілорадова Н.Е.,

кандидат психологічних наук, доцент
професор кафедри психології та педагогіки
факультету з підготовки фахівців для
підрозділів міліції громадської безпеки та
кримінальної міліції у справах дітей
ХНУВС

КАР'ЄРНІ ОРІЄНТАЦІЇ ЯК СКЛАДОВА ПРОФЕСІОГЕНЕЗУ ПРАВООХОРОНЦЯ

Специфіка діяльності сучасного працівника органів внутрішніх справ вимагає не тільки високорозвинених фахових якостей і професійної компетентності, а й особистісної сформованості правоохоронця, здатності